

nas domá držimo se tega, kar gospod župan za pravo spozná. In da je to res tako, prepričali ste se sami, ker Vaš klic je bil klic vpijočega v puščavi! Mi ne maramo za dva župana! — Ako hočete občini naši v čemur na pomoč biti, hvaležno bo ona to sprejela; al ravnati morate o tem tako, kakor ravnamo mi, da naznanjamo županu svoje želje in potrebe; on pa je mož, kteremu je blagor naše občine izročén, pa mu je tudi tako pri srcu, da Boga hvalimo, da smo ga volili. Zato pa je tudi dolžnost naša, da ljubljenegega svojega župana branimo tacega krivičnega napada, ki ste ga Vi na svet prinesli z gori omenjenimi pisarijami. Ako je Vaša volja res bila dobra volja, pripomoči nam o gasilnici, poravnala bi se bila stvar z besedo. Al, ker ste z groznimi psovkami stopili v „Tagblatt-u“ pred svet in ste te brkljarije še v naš domači jezik prestaviti dali in jih razpošiljali po našem kraji, ne verjamemo Vam tega nikakor, in zato nas pri miru pustite s svojo „špricavnicó“! Naš gospod župan je že pred Vami čutil potrebo gasilnega orodja, in ako Bog dá, bomo si jo že oskrbeli — brez Vas!

20. septembra 1868.

Odborniki občine v gornji Šiški.

Iz Ljubljane. (Deželnemu zboru) je v 13. seji dr. Toman izročil predlog: naj deželni zbor priznava potrebo in veliko važnost železnice dolenske, ki se pri Karlovcu ali kje drugej sklene s hrvaško-dalmatinskimi železnicami. Izročilo se je še nekoliko prošinj. — Po tem posl. Dežman v imenu finančnega odseka poroča o proračunu domestikalnega zaklada za 1868. in 1869. leto (to je tisti zaklad, ki namestuje deželi vzeto premoženje z doneski državne kase). Pri točki: „za podporo tukajšnega glediščinega ravnatelja 1600 glđ.“ stavi dr. Toman predlog, da za leto 1869/70 se reče: 1600 gold. „za sedanje gledišče in slovenske glediščine zadeve.“ Dr. Toman vpravičuje ta predlog z važnostjo, ki jo ima gledišče za vsak narod, tedaj tudi za narod slovenski. Po tem pa je bil spet ogenj v strehi. Poslanec Kromer ostro nasprotuje in njemu priklada poročevalec Dežman. — Dr. Bleiweis, dr. Toman in Svetec odgovarjajo in merijo s tisto mero nazaj, kakor je bilo merjeno. Drugi pot po stenografičnih spisih prinesemo te govore, ker se tičejo brambe za narodne pravice. Dr. Kaltenegger in dr. Zavinšek ne vidita v Tomanovem predlogu nič nevarnega in tudi nista glasovala nasproti. Obveljal je tedaj predlog z veliko večino. — Dolgo je trajala tudi obravnava zarad prezidanja in povekšanja norišnice ljubljanske, o katerem je poročal dr. Costa. Predlog je obveljal, da se brž prihodnje leto začne prezidanje, po katerem se bode dobilo za 80 norcev prostora.

V 14. seji je bila spet živahna razprava. Obravnava je bila za napravo deželne sirotnice (Waisenhaus). Dr. Bleiweis je v imenu deželnega odbora poročal. Po oporoki rajnce gospé Svetine (Medjatovke), ki je veliko svojo hišo na dunajski cesti zapustila v blagi namen sirotnice proti temu, da nadzor in vodstvo bode pod duhovno oblastnijo. Kazalo se je iz govorov posl. Dežmana, Kromerja in dr. pl. Kalteneggerja bolj ali manj očitno, da jedro njihovih ugovorov je to, da jim je duhovno nadzorstvo na poti. Poslanci Pintar, dr. Costa, dr. Toman, Svetec in dr. Bleiweis so se potegovali za blago oporoko rajnce Medjatovke, po kateri edini bode mogoče sirotam kranjskim kmalu napraviti zavetje, brez nje še veliko veliko let ne. Duhovni nadzor jim ni nič na poti, ker je upati, da se bode dalo s knezoškofom in stolnim kapitelnom nadzorstvo tako vrediti, da tudi deželni zástop bode pri vodstvu sirotnice svojo

moč dobil. Vkljub vsem nasprotovanji so obveljali vsi predlogi deželnega odbora tako, da obravnuje deželni odbor to stvar z vsemi dotičnimi oblastnijami in ob svojem času stavi deželnemu zboru v potrjenje.

— Na mestni glavni deški šoli pri sv. Jakobu v Ljubljani se začenja prihodnje šolsko leto 1. oktobra s slovesno sv. mašo ob 8. uri. Učenci se zapisujejo 30. septembra v vodjevi pisarnici dopoldne od 9. do 12. in popoldne od 2. do 6. ure.

— 3. in 4. zvezek „Slavjanskega Juga“ je ravno kar došel v Ljubljano. Drugi pot več o njem.

— V glediščinih igrab, ki jih je dramatično društvo dalo na čast učiteljskemu zboru, so se razun gospodov Drahslarja, Drenika, Graseli-a, Ravnikarja, Dominika, Tisena in Trtnika odlikovale gospodičine Hohnova, Kremžarjeva in Jagričeva, med kterimi je poslednja prvokrat stopila na oder.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Potovanje presv. cesarja v Galicijo, beli nemškim liberalcem čedalje bolj glavo. Bojé se, da ne bi se razrušil dvalizem sedanji. Pomenljivo pa je zeló, kar piše po vladinih organih navdahnjeni „N. Fremdbl.“ On v neki sveti jezi pravi to-le: „Včeraj se je Ogrom na ljubo predrugačila ustava, jutri se zgodi to Poljakom na ljubo in pojutrajnim? Zakaj bi Čehi in Slovenci istega ne pričakovali? In ker se bode to njihovo upanje spolnilo, zakaj ne bi se avtonomija, ki se danes misli Galicijanom dati, ne dala vsem deželam po eni meri in pravičnim zahtevam vseh narodov ne zadostilo? Kos za kosom in le polovičarsko — to ni nič! Na vse strani naj se meri pravica, pa bode mir v Avstriji.“

Štajarsko. (Kako se godí narodnim pravicam slovenskih Štajarcev in kaj se jim obeta.) Deželni zbor v Gradcu je v 11. svoji seji obravnaval napravo deželne šole za vinorejo, ktera naj bi bila v Mariboru ali okolici njegovi. Po slišanjem poročilu poprime dr. Vošnjak besedo (se vé, da nemški, ker v zboru graškem delajo Nemci s slovenskim jezikom kakor s tujim) in pravi: „Namen vinorejske šole je širiti koristne nauke o vinstvu med slovenskimi kmeti, ki se na dolenjem Štirskem posebno z vinorejo pečajo. Kaj je toraj bolj naravno, kakor da se podučuje v taki šoli v slovenskem jeziku. Določeno je v enem odstavku, da se imajo sprejemati v vinorejsko šolo taki učenci, kteri so dovršili navadno ljudsko šolo, toda le če so že 17 let stari. Naše navadne šole imajo po tri razrede. Tù se uči otrok brati, pisati, računati itd. in pa kacih 200—300 nemških besedi, ktere pa kmalu zopet pozabi, ker mu manjka vaje. Do 17. leta pa še veliko pogubi in tako bi se moralo v vinorejski šoli, ako bi se nemški podučevalo, vse zopet od kraja začeti. Slovenskim kmetom je toraj taka šola samo tedaj koristna, ako je v nji učni jezik slovenski. Saj je v deželi že ena taka učilnica z nemškim učnim jezikom — velika lepa poljedelska šola v Grottendorfu pri Gradcu; pravica toraj zahteva, da bode nova vinorejska šola slovenska. Potem predlaga: „Učni jezik v vinorejski šoli v ali pri Mariboru ima biti slovenski.“ — Za njim se oglasi grof Kotulinski: On pravi, da je bil deželni odbor te misli, da se ima osnovati učilnica za celo deželo, a ne za dolenjsko Štirsko. Veliki del štajarskih vinorejcev je nemški! O jeziku tukaj ne more biti govorjenja. Nemški jezik je vsem pristopen (se vé, da še v nebesa ne prideš, ako ne znaš nemški!). Zlasti mladina je po spodnjem Štirskem že zdaj vsa nemška in bode čedalje bolj! Leta

1861 je prišlo več peticij na c. kr. namestništvo, da naj se nemščina vpelje v ljudske šole. Na te peticije se je jemal tudi pristojen ozir. Nemščina se je vpe-
ljala, kjer je prej še ni bilo. Slovenec sploh slovi, da je bistrega uma in lepih zmožnosti, bode se toraj nem-
škega kmalu priučil. (Tù nam na misel hodi Vod-
nikova pravlica o „slovenski pari.“) — Kaisersfeld
pravi, da ne bi bilo pravično, ko bi bil v vinorejski
šoli učni jezik slovenski. Nemški mladeneč bi šel v
to šolo, in kaj bi se naučili: „bindisch.“ Kaj bi mu to
koristilo?! Ako pa je učni jezik nemški, je Slovenec
primoran naučiti se nemškega jezika, jezika, ki ga
govori „Kulturvolk“ in 40 milijonov ljudi, odpre se mu
nemška literatura in kultura. Kdor toraj zahteva,
da bi bil učni jezik slovenski, ta dela Slo-
vencem krivico!! — Na to se oglasi Herman ter
pravi, da po naravnih postavah, ktere tudi skušnja
odobruje, imela bi biti šola med slovenskimi kmeti in
za slovenske kmete tudi slovenska. Namen šole že iz-
ločuje tuji jezik. V ljudski šoli se še noben Slovenec
ni nemškega naučil. O prihodnosti narodov slovanskih
nimate niti Nemci niti Vi razsojati in odločevati. Češka
in poljska literatura ni primerno slabša od nemške in
Jugoslovani so že imeli dragoceno slovesnost, ko se o
nemški literaturi in kulturi še govoriti ni moglo. Kul-
tura je v slehernem jeziku mogoča. Slovensko ljud-
stvo je povsod za narodnost, kjer ni zapeljano. Po
Vašem bode tudi vinorejska šola imela namen Slovence
ponemčevati. Tako spolnujete Vi §. 19?! Na spod-
njem Štirskem je 1. odstotek Nemcev, 4—5 odstotkov
ponemčenih Slovencev in 95 odstotkov trdih Slovencev.
Tacega Nemca sovražijo vsi narodi, zarad njegovega
nasilstva, ker se povsod vriva, hoče povsod gospoda-
riti itd.“ Tudi dr. Langer je vmes dal svoje modri-
janstvo tako-le: To, kar Vošnjakov nasvet zahteva, ni
kar celó nič opravičeno, je marveč volji vseh
spodnjih Štircev naravnost nasproti! Velika
večina hoče imeti nemški jezik; tega novoslovenskega
jezika, ki se zdaj piše kratko ni malo, in enkrat za
vselej nobeden ne ume, ljudje neté od njega nič sli-
šati, povsod se kaže hrepenenje po nemščini! — Na-
posled še govori za pravico Slovencev dr. Prelog
blizo tako-le: Celó Štajarsko bilo je nekdanj slovensko,
imamo za to še zdaj dokazov dovolj. Vedno in vedno
se je počasi ponemčevalo, glavno sredstvo ponemče-
vanja pa je bila šola in uradnija. Toda zdaj ne pojde
več tako naprej. Slovanska je bodočnost! Od
vinorejske šole z nemškim učnim jezikom nimamo
mi Slovenci nobenega dobička. V ljudski šoli se nikdo
nemškega ne nauči. Jaz sam sem temu živa priča.
Hodil sem tri leta v ljudsko šolo. Učitelj je znal samo
nemški, mi otroci samo slovenski, on ni nas umel, mi
njega ne. Vsa tri leta sem se učil samo nemški, pa se
nisem prav nič naučil, navadil sem se bil še le pozneje,
ko sem prišel med Nemce. Kako spolnujete Vaše dr-
žavne osnovne postave?! §. 19. nam daje pravico za-
htevati tukaj celó slovensko vseučilišče in mi še kme-
tijske šole ne moremo dobiti! Vi nimate sluha za naše
želje in prošnje, vi se posmehujete našim najsvetejšim
pravicam. Le tako naprej! Toda povem Vam, prišel bo
čas, ko bode te dajali spodnjemu Štajarskemu račun! —
Potem je govoril še poročevalec odbora Fr. Brand-
stätter. On pač ni spomina vreden, ker tako puh-
lih govorov — pravi „Slov. Narod“ — tako jalo-
vega prežvekovanja, kakor je njegovo, človek z lepa
ne sliši. Omeniti pa moram eno njegovo nesramnost:
Rekel je namreč, da samo tisti, ki zahtevajo nemški
jezik, so „zurechnungsfähig“ (doljni Štajarci

tedaj, vsi drugi so — nori!!) — Dr. Vošnjakov nasvet
je bil se vé da zavržen, glasovali so za-nj samo
dr. Vošnjak, Herman, dr. Prelog in Lipold.
(Rak in Lenček nista bila pri seji.) Po nasvetu po-
slanca Lipolda se morajo učitelji in služabniki slo-
venskega jezika — naučiti. Do kedaj, to se ni izreklo.

Hrvaško. Iz Zagreba. V deželnem magjaronskem
zboru ni škofov. Sklenilo se je poslati srbski vladi ad-
reso, v kateri se bo izreklo hrvaškega naroda sočutje z
osodo naroda srbskega gledé umora kneza Mihajla.

— Deželnemu zboru se izročujeta pismi, po katerih
se patrijarh Mašierević in škof Gruić izgovarjata, da
ne moreta v zbor priti; poslanec Brlić nasvetuje, naj
se škofje Strossmajer, Nikolajević in Kralj še enkrat
pokličejo v deželni zbor; poslanec Vončina šteje zbrane
poslance in kaže, da še polovica ni pričujočih.

Iz Primorskega. V tržaškem deželnem zboru je
podal glasoviti lahón Hermet prošnjo društva „Pro-
gresso“ z 11.213 podpisi, naj se odpravi narodni ba-
talijon. — Kako so se ti podpisi nabirali, naj povemo
danes le to, da je nekdo, ki je bil prisiljen podpisati
prošnjo, pod podpis pristavil besede: „Živio narodni ba-
talijon! živila Avstrija!“ — V plinovej delavnici dva
delavca nista hotela podpisati prošnje, pa so ju — kar
iz dela spodili! Poznamo moža, Ivan Debevec se ime-
nuje, ki je, da — vsem strankam vstreže, prošnjo za
in zoper pridržanje narodnega batalijona podpisal!!

Iz Dalmacije. Deželni zbor v Zadru je zeló vi-
haren. Laška večina hoče vso Dalmacijo pollaščiti.
Narodnjaki Slovani se upirajo, zato pri tacihih prilikah
zapuščajo seje, da potem zbor ne more sklepov delati.
Hudi lahón Lapena grdo žali narodnjake v deželnem
zboru. Lapena ne misli — pravi „Primorec“ — da je
péna, ktera se kar naglo razkadí.

Ogersko. Ogerska vlada je na Ogerskem ležeča po-
sestva Aleksandra Karagjorgjevića, bivšega kneza srb-
skega, ki je na hudem sumu, da je deležnik umora
rajnega kneza, za srbsko vlado sekvestrirala.

Iz Galicije. (Dr. Smolka in njegov program.)
Te dni so prinesli časniki dr. Smolkov politiški pro-
gram, za katerim stoji neki tudi demokratiško društvo
Lvovsko. Po tem programu naj se avstrijsko cesarstvo
razdeli v 4 historiško-politiške skupine ali
grupe, to je, v ogersko, pemsko, gališko in
nemško. Čudimo se, da dr. Smolka, ki drugače na-
rodnost posebno povdarja, nas Slovence kar narav-
nost v nemško, a Hrovate v ogersko grupo tlači. Mi
se lepo zahvaljujemo za tako politiko, ki ni niti na-
rodna, niti historiška, in smo radovedni: ali bodo še
kteri Slovenci dr. Smolki telegrafirali, da se popolnoma
vjemajo z njegovo politiko?

Turško. Vstaja na Bolgarskem raste. Turški vo-
jaki so bili že večkrat krvavo tepeni. Nedavno je spet
veliko krdelo bolgarskih vstajnikov poleg Krajove čez
Donavo se vzdignilo in poleg Rahove se ustavilo.

Žitna cena

v Ljubljani 19. septembra 1868.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 50 —
banaške 5 fl. 20. — turšice 3 fl. 20. — soršice 3 fl. 60. — rži
3 fl. 20. — ječmena 2 fl. 30. — prosa 2 fl. —. — ajde 3 fl. 5. —
ovsa 1 fl. 80 — Krompir 1 fl. 20.

Kursi na Dunaji 22. septembra.

5% metaliki 56 fl. 70 kr. Ažijo srebra 113 fl. 26 kr.
Narodno posojilo 61 fl. 25 kr. Cekini 5 fl. 53 kr.